

Серія «Інтерактивні форми роботи в позаурочний час»

СИМВОЛИ УКРАЇНИ

ВИШИТА СОРОЧКА

1—4 класи

Посібник для вчителя

- Бесіди
- Легенди, перекази
- Вірші
- Сценарії свят

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 74.200.25
С37

Серія «Інтерактивні форми роботи в позаурочний час»
заснована 2010 року

Серія «Світ малого українця» заснована 2006 року.
Автор інтегрованої технології «Світ малого українця» —
член Національної спілки письменників України
Чумарна Марія Іванівна

Виховний проект «Колом сонечко іде»

За загальною редакцією директора
авторської школи «Тривіта» м. Львова
Станіславської Галини Петрівни

С37 **Символи України: Вишита сорочка.** 1—4 класи: Посібник для вчителя/
Упор. М.К. Семчишин. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан,
2011. — 32 с. — (Серія «Інтерактивні форми роботи в позаурочний
час»).

ISBN 978-966-10-1754-1 (серія)

ISBN 978-966-10-1169-3

У посібнику йдеться про одвічний символ та оберіг українського народу — вишиту сорочку. Її виникнення, роль в житті кожної людини, значення як символу та оберега розкрито у легендах, казках та віршах пропонованого видання.

Посібник адресований вчителям початкової школи, вихователям, класним керівникам, батькам і учням, усім, хто цікавиться українською культурою.

ББК 74.200.25

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1754-1 (серія)
ISBN 978-966-10-1169-3

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2011

Українська вишиванка

Зі знання свого родоводу, історії рідного краю починається людина. Мамина пісня, батькова хата, дідусева казка, бабусина вишиванка, добре слово сусіда, незамулена криниця, з якої пив воду мандрівник, — все це родовідна пам'ять, наша історія, наші символи. Одним із таких символів є вишита сорочка.

Споконвіку українські жінки та чоловіки шанували одяг, а особливо вишиту сорочку, бо вірили, що вона захищає людину від усього злого. Вважалося, що сорочка, яка прилягає до тіла, є провідником магічної сили людини. А водночас — це й оберег.

Жіноча сорочка належить до найдавнішого одягу наших предків. Ще за княжих часів на Україні-Русі в теплий період року довга сорочка,

підперезана поясом, була єдиним вбранням дівчат і жінок.

Матеріалом для всіх українських сорочок завжди було біле льняне чи конопляне полотно домашньої роботи або купована біла бавовняна матерія. В одній із жнивварських пісень описується весь процес виготовлення сорочки:

- Матінка каже: — Це мій син їде!
— По чім ти его ба розпізнала?
— Розпізнала-м'го по сорочечці.
На ним сорочка, як день біленька,
як день біленька, як лист тоненька.
— Де ж вна ой шита?
— В сонці, в віконці.
— Де ж вна зелена?
— В золотій зільниці.
— Де ж вна ба й прана?
— Края Дуная.
— Де ж вна кручена?
— В коня стремені.
— Де ж вна сушена?
— В тура на розі.

- Де ж вона тачана?
- В Львові на столі.
- Де ж вона вбирана?
- В царському обозі.

Білий колір українських сорочок — це їхня найдавніша й найхарактерніша особливість. Національний характер білої сорочки підкреслюється в багатьох народних приповідках:

- К Великодню сорочка хоч і лихенька, аби біленька;
- Як неділя, то й сорочка біла;
- Як мати рідненька, то й сорочка біленька;
- Як сорочка біла, то і жінка мила;
- Рукава як писанка, а личко як маків цвіт;
- Пізнають хлопці і в драній сорочці, аби полики вишиті;
- Перша Пречиста любить паляницю м'якеньку, а друга — сорочку біленьку.

Раніше сорочку не оздоблювали, вона була простого покрою. Спочатку складали тканину вдвоє, вирізали горловину і приточували рукави — два зшиті прямокутні полотнища. З часом технологія пошиття сорочки ускладнилася, і тепер чоловічі та жіночі сорочки істотно відрізняються.

Сорочки найчастіше шили в четвер, бо це був благополучний день тижня. Наші пращури здавна відносилися з пошаною до вишитої сорочки, приписували їй чарівну силу. Ставлення до цього одягу, його значення в житті людини народ закарбував у прислів'ях та приказках:

- У кого мати рідненька, у того сорочка біленька і голівка гладенька;
- Немає нічого, окрім сорочки, в якій мати народила;
- Бідний на сорочку старається, а багатий і кожуха цурається;
- Хто має дочок, той ходить без сорочок, а хто має сини, той готує сумки;
- Сорочки не має, а женитись гадає;
- Сорочку викупив, а сукман заставив;
- Стягнув би і з рідного тата сорочку;
- Ти й своїй сорочці не вір;
- Чужа сорочка не гріє;
- Як хочеш сорочку мати, то не треба зівати: треба пізно лягати, а рано вставати;
- Не до сорому, як сорочки нема;
- Одна сорочка на спині, а друга на бантині;
- Полотняна сорочка не нагота, а невіяний хліб — не голод;

— Своя сорочка і дрантлива мила;
— Лиха сорочка з плота не згине;
— Дав би і сорочку з себе;
— Своя сорочка ближче до тіла, а ближче сорочки — це власна шкіра;

— Дожидай долі, то не матимеш льолі.

Кожна дівчина чи господиня дбала, щоб сорочка була чиста і біла, бо за нею судили про жінку: хороша господиня чи ні, багата чи бідна:

— Така сорочечка, як кленів листок;

— Таке полотно, як запірок;

— Хоч латана, старенька, аби біленька;

— Така сорочка біла, як ніч;

— Маю доста сорочок: на свято одна, а на будень — ще менше;

— Най буде драна, але гарно прана;

— У суботу має бути гарна погода, бо сиротина сорочку сушити;

— У бідної одна гідна, а у багачки є повна скриня та й усі гарні, але сині.

Першу сорочку дитині шили з полотна, яким обвивають свічки хрещені батьки. Це полотно при охрещенні отримує велику позитивну силу, до нього доторкаються найважливіші руки — руки свідків великої події, «приписування до царства Христа». Такий одяг загартовує тіло і дух. На першій сорочці дитини обов'язково вишивали коло пазухи кілька хрестиків синім шовчиком — на чисте, щасливе, присвячене Богу життя.